

דברי יונה

גליון ע"ו (שנה ה) תש"פ

מבאר תורתו של
מרן הגה"צ

רבי יונה הלוי

פארסט זצ"ל

בעהמח"ס דברי יונה
וראש ישיבת ד'נייטרא

דברי יונה על פרשת כי תשא - פרה

מיעוט היתר באיסור ומצד ההיתר אין כאן התעוררות שעי"ז יתירו כל האיסור ולכן אין האיסור מתעורר בכח נגדי לאסרו ולכן נשאר ההיתר היתר והאיסור איסור.

ועוד מאריך שם בטעמא דמילתא דהאיסור בטל בהיתר ואין היתר בטל באיסור והענין דיש אל רוב כח לסלק שם אבל לא לתת שם דכל דבר המותר בעצמותו הוא היתר כי כל דבר שלא אסרתו תורה הוא מותר מאליו ורק הדברים שחידשה תורה שהם אסורים נתחדש להם שם איסור. והנה הביטול יכול לבטל מה שהוסיפה התורה ולכן כשהתערב איסור בהיתר הרי ע"י הביטול ברוב נסתלק ממנו שם האיסור משא"כ בהתערב היתר באיסור א"כ יצטרך הרוב לחדש אל ההיתר שם האיסור כמוהו ולזה אין להרוב כח לעשותו עיי"ש.

ועכ"פ הארכנו קצת בענין הביטול דיכולים ללמוד מזה הרבה בכוחות האדם האידך שיכול לבטל כוחות הרע בטוב ע"י שיתעורר כח נגדי. אמנם עכשיו שאנו נמצאים עדיין בתוך ימי השמחה של פורים ועכשיו שיבסר באדר הרי לענינינו יש כאן גם ענין של ביטול אבל זהו ביטול במובן אחר והוא עפימשי"כ [סוטה מח:]: משחרב ביהמ"ק בטלה זכויות לבנה וכו' ובתוס' [חולין פד. ד"ה בזוגיתא] פירשו דלא לגמרי בטלה אלא דאינה מצויה עיי"ש. וכוונתי על ענין הביטול תורה שנגרם ע"י ימי שמחה הללו ובכחינה שלא לגמרי בטלה אלא שאינה מצויה כי לומדים בתורה באופן מועט מכפי הרגיל וגם זה נקרא ביטול וכנ"ל.

והאמת הוא שלפני התפילה צריכים להתפלל והיינו להתכונן לתפילה וכן לפני הלימוד צריכים ללמוד והיינו להתכונן ללימוד כי בלי הכנה קצת, האידך יתכן שיצליח ובפרט שיש חיש גדול שע"י החטאים ועונות ופשעים נעשים ח"ו בבחינת [תהלים נ טז] ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי ואחר שפיו ומוחו מלוכלכים בחטא האידך יוכל להתקרב לרבותינו חכמי הש"ס וגדולי הראשונים ז"ל. ולכן יש להתכונן ללימוד ולתפילה והדרך הוא באופן חלבי ודמי הנמעט ואף שאין יכולים להתענות אבל קצת קרבן צריכים להביא ויכולים לעשות זאת ע"י שמקדים לעמוד בבוקר בוריות, אשר באמת הסוחרים עושים זאת כדי להרויח כסף ולמה יגרע התוה"ק שלא נעשה זאת בעבורה.

וגם בענין התפלה צריכים לעשות הרבה פעולות, וכמו שאמר לי פעם הגה"צ מאמשינאונו זצ"ל, שצריכים להתפלל שיוכלו להתפלל וכמו שאומרים ברכה לפני ההלל אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרוא את ההלל שלולא שצוה אותנו לקרות, הרי היינו מתביישים במעשינו ולא היינו מרגישים את עצמינו ראויים לקרות את ההלל ולכן צריכים להתפלל שיוכלו להתפלל ונהיה ראויים להתפלל. וכשמגיע לתפילה ישתדלו שיהיה בכונה ובהתעוררות הלב וכמו שמצינו אצל צדיקים שהיו יראים ומתפחדים לפני

בפרשת השבוע [שמות ל כג] ואתה קח לך בשמים ראש מר דרוור וגו' וזה היה הן לקטורת והן לשמן המשחה.

ובאונקלוס מפרש שהיה מירא דכיא היינו בשמים טהורים ומובחרים. וברמב"ם [הלכות כלי המקדש פ"א ה"ג] כתב: המור הוא הדם הצרור בחיה שבהודו הידוע לכל שמתבשמין בה בני אדם בכל מקום ע"כ. והראב"ד שם כתב אין דעתי מקבלת שיינסו במעשה הקדש דם שום חיה בעולם כ"ש דם חיה טמאה אבל המור הוא האמור בשיר השירים באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי והוא ממין עשב או ממין אילן וריחו נודף ע"כ. ובפנים יפות בפרשתן כותב דלפי"מ שכתב הרמב"ן שממולח טהור וגו' שהוא לשון מלח ממש שנתנו בו מלח סודמית רובע הקב לפי"ז אתי שפיר טפי דקו"ל דם שמלחו אינו עובר עליו והיינו דכתיב ממולח טהור קודש ע"כ. וכוונתי דכיון שהיה ממולח נעשה הדם טהור והיו יכולים להשתמש בו לקודש. אמנם החת"ס הקשה על זה דאף שהמלח מועיל להעביר איסור דם אבל עדיין אינו מועיל להעביר טומאת חיה טמאה ומסיק דלפי דברי הרמב"ן שהוא דם הקרש בדם הצבי א"ש דא"כ לא הוי בהמה טמאה והאיסור הוי רק מטעם דם ולזה מועיל המליחה.

והנה ברא"ש [ברכות פ"ו סימן ל"ה] כתב די"א שמוש"ק הוא זיעת חיה ונכון יותר שחיה ידועה היא שיש לה חטוטרט בצוארה ומתקבץ שם תחילה כעין דם ואח"כ חוזר ונעשה מוסק וכו' והר"ז הלוי ז"ל היה אוסר לאכלו מפני חשש דם ורבינו יונה פי' דאפשר ליתן בו טעם להתיר דפירשא בעלמא היא אע"פ שמתחילה היה דם לא חיישינן להכי דבתר השתא אזלינן שהרי הדבש אם נפל בו חתיכה של איסור ואע"פ"י שהאיסור נימוח בתוך הדבש כיון שדרך הדבש להחזיר דבר הנופל לתוכו דבש כעור דבש דיינינן ליה ומותר ה"נ אע"פ"י שמתחילה דם היה כיון שיצא מתורת דם בתר השתא אזלינן וכו' ונראה דהא אפילו ראייתו צריכה ראייה ע"כ. ועכ"פ נראה מזה שיש מציאות שע"י שמשתנה המציאות פקע שם האיסור ממנה.

וידוע מש"כ הגר"י ענגיל זצ"ל [בית האוצר מערכת ביטול ברוב] ענין הביטול הוא דכשמתערבים שני דברים נגדיים אז מתגבר הרוב ומכריע את המיעוט משא"כ כשאנשים שני דברים נגדיים לא שייך ביטול ולכן מין במינו לא בטל דאין כאן כח נגדי וכן היתר בהיתר או איסור באיסור לא שייך ביטול דרק כשיש כח נגדי אז יש ביטול ברוב. ובהו מבאר ג"כ מה שדבר שיש לו מתירין אינו בטל דכיון שיש לו מתירין לאחר זמן אינו מתעורר כח הנגדי והרוב אינו מתגברת על המיעוט.

ועד"ז הוא מבאר הענין דאין ההיתר בטל באיסור דכשנפול מיעוט איסור ברוב היתר ויש צד דע"י האיסור יאסר כל ההיתר הרי אז מתעורר כח נגדי מההיתר ומכיון שההיתר הוא רוב מתבטל האיסור בהיתר. משא"כ כשנפול

התפילה בבחינת מי אנכי שאזכה להתפלל. וידוע הסיפור מהרה"ק מלובלין זצ"ל שלפני שלבש התפלין אמר רבונו של עולם בושתי ונכלמתי במעשי ואיני ראו ללבוש תפלין אמנם אני מקבל עלי מהיום והלאה לתקן מעשי. ואף שגם ביום אתמול אמרתי ג"כ שהנני מקבל עלי לתקן ולא תקנתי, אבל עכשיו בודאי אשתדל לתקן מעשי.

ובעו"ה אנו חיים בחושך כפול ומכופל עד שהיה מן הראוי שיתעוררו בעת התפילה לדמעות על מצבינו ושערי דמעות לא ננעלו כי הלא יש לנו הרבה לבכות, וכל יחיד יש לו הרבה על מה לבכות על מה שנכשל כבר במחשבה ובדיבור ובמעשה, אמנם על זה בעצם יש הסתרה שאין מתעוררים לבכות. ולכן צריכים להשתדל ולהתעורר לעבוד הרבה בענין התפילה ובפרט בחורי חמד שאתם העתיד של הכלל ישראל ואם יתקון ענין התפילה תרגישו תיקון גם בענין הלימוד.

הלא תראו כל הספרים המונחים כאן בארגו הספרים, הרי כל המחברים הללו התייגעו על תורה ולא היו שוכבים על מטתם ח' שעות בלילה אלא היו יגיעים בלימוד התורה וזהו הדרך הנכונה וזה צריך להיות גם תקות כל יחיד שיוכל להתייגע עצמו בתורה כי לולא זה הכל הבל.

דכירנא אצל מרן זצ"ל בנייטרא כשהתחילו ימי הזעם ל"ע ובכל יום ויום היו חסרים עוד אנשים וכולם ידעו שלקחו אותם למיתה ל"ע ועכ"ז התחיל מרן זצ"ל ללמוד אתנו ענינים קשים בדיני הטמנה ואם לא באו בזמן היה תובע ודורש על כך וגם היה מנסה הבחורים בכל תוקף. ואז הייתי מתפלא על כך כי בזמנים טרופים כאלו מהו דורש מהבחורים בתקיפות כזו אבל מרן זצ"ל ידע האמת שדוקא בעידן ריתחא כזו אין לנו להשען ואי אפשר להתחזק לעמוד בפני גלי הצרות ל"ע אלא ע"י האחיזה המוחלטת בתורה. וידוע מאחיו של רבי מיכאל בער זצ"ל יש מכתבים מה שכתב בבונקער שיש לו משניות ומרגיש כל אושרו בזה שיוכל ללמוד משניות, ולכן עכשיו שיש לנו ב"ה הכל יוכלים ללמוד מתוך הרחבה יש להתחזק ולהתעודד ללמוד כהוגן.

הלא אין אדם יודע מה יולד יום ואי יתגעגע לימים מקדם כשהיה יכול ללמוד בלי מפריע. ובימים קדושים הללו אחר פורים ומתחילים ההכנות לימי הפסח צריכים להשתדל ולהוסיף כח ואומץ בתורה ובתפילה ואין די רק הלימוד בספרי חסידות אלא שצריכים לעבוד בכוונה הן בענין התפילה והן להזהר מהסתכלות אסורים ומדיבורים אסורים ובעיקר להתייגע בתורה שאז זוכים שהתורה מגינה ומצלי בעידנא דעסיק ביה ובעידנא דלא עסיק ביה, וזה יהיה ההכנה הנכונה לקראת ימי הפסח הבע"ט ותרגישו טוב טעם בקיום המצות.

וידוע מה שמובא בשם הרה"ק מריזשיץ זצ"ל על מה שיש מנהגים שאין אומרים תחנון בשיתסר ושיבסר כיון שיש הו"א בגמרא ואימא שיתסר ואימא שיבסר לקריאת מגילה ולכאורה יש הו"א גם על י"א וי"ב ולמה אומרים אז תחנון אמנם מובן עפ"י דק"ל הנטפל לה מלפניו אינו קדוש והיינו אותיות הכתובים קודם השם והנטפל לאחוריו קדוש היינו אותיות הכתובים אחר השם מתקדשים בקדושת השם. ובענין זה מפרש האוה"ק [דברים ד] ואתם הדבקים בה אלקיכם וגו' שישאר דבקים בה באופן של אלקיכם דאותיות כ"ם נטפלים לאחוריו ולכן חיים כולכם היום, ועכ"פ ימים הללו המה בבחינת נטפלים לאחוריו וקדושים בקדושה יתירה ולכן יש להתאמץ ולהתחזק בתורה ובתפילה וזוכה לשמחה דקדושה שהוא מהמ"ח דברים שהתורה נקנית בהם ונעשה ונצליח בעזרי"ת בכל הענינים.

ואל בני ישראל תדבר לאמר שמן משחת קודש יהיה זה לי לדורותיכם וגו'.

הנה אמרו"ל [ויק"ר ב ב] כל מקום שנאמר לי המה קיימים לעולם וכו' עיי"ש. ואכן כן מצאנו בשמן המשחה שאמרו"ל [כריתות ה:]: וכי גם אחד נעשה בשמן המשחה והלא נסים הרבה נעשו בו מתחלתו ועד סופו תחלתו לא היה אלא י"ב לוג ובו נמשח המשכן וכליו ואהרן ובניו כל שבעת ימי המילואים ובו נמשחו כהנים גדולים ומלכים וכו' קיים לעת"ל שנאמר שמן משחת קודש יהיה זה לי לדורותיכם.

ובשו"ת בן פורת להגר"י ענגיל זצ"ל [סימן ב אות ה] כותב להגאון רבי מאיר דן פלאצקי זצ"ל מה שהביא כ"ת שו"ת הרמ"ע מפאנו סי' ק"ב וז"ל בסוף הוריות ת"ר מושה בשמן המשחה קודם למרובה בגדים וכו' וקשה אי בבית ראשון נמשחה גם לכהן הינו ואי בבית שני מי איכא משוח וכו' ומתריך לעולם בבית ראשון ובנדרבה בניו"כ שאין משחתו דוחה לא שבת ולא יו"ט וכו' עכ"ל. ומה שנתקשה כ"ת דמה איסור שבת יש במשיחה כוונת הרמ"ע

בפשיטות וודאי הוא לאיסור מתקן גברא דע"י המשיחה נעשה מקודש טפי וכו' ואולם גוף הדבר דמה שנעשה מקודש טפי ע"י המשיחה יוחשב תיקון גברא צע"ק דא"כ יהיה אסור לקבל נזירות על עצמו בשבת ויו"ט כיון דנתקדש ע"י הנזירות וכו' ובתוס' נזיר [יד. ד"ה אמן] מבואר דביום פטירת מרע"ה נדרו הרבה מישראל בניזר וכו' וא"כ לדעות דמרע"ה נפטר בשבת וכו' א"כ מוכח דמותר לקבל על עצמו נזירות בשבת וכו' ובספר קהלת יעקב וכו' הביא ילקוט ישעי' וז"ל ע"י שמן המשחה נעשה הכהן בריה חדשה עכ"ל וכו' ובילקוט שמואל [רמז קכז] איתא דנמשח בשמן המשחה אפילו הוא קצר נעשה ארוך וכו' וא"כ לילקוט ישעי', הנ"ל ה"ל המשיחה הולדה ממש שמוליד בריה חדשה וכו' כיון שנעשה הכהן בריה חדשה דמי למלאכה שבורא בריה חדשה וכו' עיי"ש שהאר"ך בענין זה הרבה.

ועל פי דבריו אפשר לומר גם בענין הנס דחנוכה דאיתא במדרש דהפך שמן שנמצא היה משמן המשחה וא"כ כיון ששמן המשחה יש בכוחו אף באדם אם הוא קצר נעשה ארוך א"כ בודאי שיש בכוחה לדלוק זמן ארוך כפי ערך האיכות שבה והבן.

ובזה אפ"ל מה שאמר עשו ליעקב [בראשית כה לח] הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה דענין הבכורה היה בבחינת הכהונה שנעשה בריה חדשה ע"י השמן המשחה ומכיון שבחינה זו צריך שיהיה באופן של "לי", וכמ"ש שמן משחת קודש יהיה זה לי ואמרו"ל כל מקום שנאמר לי קיימת לעולם והוא לא היה בבחינה זו כי לצד גשמיותו לא היה מסוגל להיות ענין נצחי אלא בבחינת המיתה וא"כ אי אפשר לו לאחוז בקדושת הבכורה.

וז"ש הנה אנכי הולך למות, שלא יתכן אצלי ענין הנצחיות, וא"כ למה זה לי בכורה שאין אצלי בחינת לי שע"י אהיה ראוי לקדושת הבכורה. ובאמת יובן ביותר כי ענין גשמי לא יכונה בבחינת לי כי אין זה עצם האדם שיתכן בזה בחינת לי ורק ענין הרוחני יכונה בבחינת לי אצל האדם שזהו באמת רכוש עצמו. ועל זה אמר כל מקום שנאמר לי צריך שיהיה באופן שיהיה קיים לעולם כי זהו בחינת הקדושה שיש בזה התפשטות והמשכה נצחית. ובה יובן מה שאמר עשו ליעקב ולמה זה לי וגו' כי לא זכה לבחינת לי וא"כ אינו שייך לקדושת הבכורה והבן.

ועכ"פ ענין השמן המשחה היה בזה כח גדול של קדושה ועי"ז התפשט הקדושה לדורות אחריו. ובה יבאר הפסוק להלן [שמות ל לב] על בשר אדם לא ייסך ובמתכונתו לא תעשו כמותו קודש הוא קודש יהיה לכם דהכוונה שלא ידמה לאדם דענין שמן המשחה הוא רק איזה התערבות של בשמים משובחים לצורך המשכן וכליו וא"כ יש צד שישתמש בו גם הוא לטובת עצמו ועי"ז אמר על בשר אדם לא ייסך דאין זה סתם התערבות מינים משובחים שיכולים לסוך גם על בשר אדם לטובת עצמו כי ובמתכונתו לא תעשה כמותו, שאף אם תעשהו כמתכונתו לא יהיה עוד כמותו בבחינתו כי השמן המשחה אינו סתם התערבות בשמים משובחים אלא קודש הוא קודש יהיה לכם שיש בזה בחינה גדולה של קדושה המביא אצל האדם הולדה חדשה בפועל ממש ועי"י השמן המשחה ניתן קדושה נוראה בתוך הכלי שרת, עד שהיו מקדשין גם להלאה כי הקדושה הוא ענין של התפשטות בלתי גבולי וכן היה גם בביהמ"ק הענין של עומדים צפופים ומשתחיים רווחים.

וידוע משי"כ החת"ס [יו"ד סימן רלד] וה, יודע כי עיני ראו בחו"ל דבר זה ולא אוכל לפרש מפני פריצי עמינו וא"כ מאי רבותא דעשרה נסים נעשו בבהמ"ק עכ"ד, ומפורסם שכוונתו זצ"ל היה על חדר השיעורים שלו שהיה חדר צר וקטן ולמדו בו הרבה מאות תלמידים. והנה כל זה הוא ענין הקדושה העליונה מה שראו בזמן שהיה ביהמ"ק בבנינו אמנם כבר נחלקו [חגיגה ג:]: אי קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעת"ל או קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעת"ל, ואגב רגיל אני לפרש בזה דלכאורה צ"ב דהמחלוקה הוא רק אי קדשה לעת"ל ולא על הקדושה לשעתה ולמה הזכיר גם קדשה לשעתה אלא הכוונה דנחלקו אי הקדושה לשעתה של מקום המקדש היה באופן שימשך הקדושה גם לעת"ל או היה הקדושה לשעתה שלא ימשך לעת"ל, אמנם עצם בחינת הקדושה נמצא בכל אדם ואופן הקדושה צריך שיהיה דוקא באופן שדברנו שיש לזה המשכה והתפשטות.

ואפ"ל בדרך רמז בענין מה שאמרו ז"ל כל מקום שנאמר לי קיימת לעולם והארכנו למעלה בענין בחינת לי שזה רמזו על הקדושה, דנרמז בזה ענין גדול כי באמת אמרו"ל שנברא העולם בשביל ישראל שנקראו ראשית, והכוונה בשביל ישראל שומרי תורה ומצוות, וכל אחד ואחד מישראל יש בו בחינה מיוחדת מה שאין זה נמצא בשאר בני אדם שבעבור זה נברא כל העולם בשבילו. וזהו ענין לי שכל אחד הוא בחינה לעצמו וחייב להתבונן בעצמו מהו התחייבותו בעוה"ז. ובהו מובן משי"כ ברוקח שלכך אומרים קדיש אחר נפטר

ל"ע כי מכיון שבפסירתו נעשה חלל בעולם בעבודתו של זה צריכים לומר יתגדל ויתקדש שמיא רבא וכו' שיתגלה הקדושה ויתמלא החלל שנעשה בפסירתו של פלוני. ובדברינו מובן שכלל יחיד יש בחינה מיוחדת בעבודתו מה שאי אפשר להתמלאות ע"י אחר ולכן מבקשים מהש"ת שהוא יתגדל ויתקדש שמיא רבא מה שנחסר ע"י ההעדר של אדם מישאל.

ובאותו ענין יש להזכיר הספדו של חכם שבשבעו זו נסתלק לעוה"ב אחד המיוחד הגה"צ רבי יעקב שאר זצ"ל שהיה מנהיג הרוחני של קבוצת המלאכים ואולי לא זכיתם להכירו ומי שאינו יודע פרטי הדברים אינו מבין ג"כ השם המופלא שקוראים להם 'מלאכים' והענין שלפני המלחמה כאשר מושג היהדות היה עדיין חלש מאוד במדינה זו נתקבצו קצת תלמידים סביבות המלאך זצ"ל שהיה איש מורם מעם עובד ה' ותלמיד חכם גדול שהורה להם דרך ביהדות ולא להתפחד מלהיות שונה משאר בני המדינה וכנה הכנים בקרבם שלא להתבייש לילך עם פאות ארוכות ובגדים ארוכים וציצית בחוץ כי כמו שהגוי אינו מתבייש בלבושיו למה יתבייש היהודי בלבושיו וכן עוררם להזהר בעניני כשרות וכגון חלב עכו"ם שהיה נפרץ מאד ועוד ענינים כאלו ומכיון שכל זה היו דברים זרים אז במדינה זו וכל השאיפה היה רק בעניני עוה"ב וממון ומסחר ולכן מכיון שהללו התקבצו בחוג שהתורמומו מכל זה והקדישו שאיפתם ביותר לענינים רוחניים לכן קראו להם 'מלאכים', שאינם כאנשים רגילים. ואמנם כהיום כל הדברים הללו המה כבר דברים פשוטים לכל אחד אבל אז היו צריכים לחוג מיוחד שיוכלו להתחזק בזה.

ועכ"פ הגה"צ רבי יעקב זצ"ל שהיה מתלמידיו המובהקים הוא היה גברא רבא ת"ח גדול ועובד ה' ובעל יסורים עם כל המעלות שמנו חכמים בירא ה' זכרו לברכה ובדאי שעם פסירתו נעשה חלל גדול בבחינת לי שלא נשאר תמורתו ובבחינתו ויש להתבונן מאד בכל זה מהו התפקיד שלנו בזמן שנלקחים מאתנו זקני שארית הפליטה בדודאי שצריכים קצת למלאות החלל וללמוד ביותר ובפרט בענין התפילה שצריכים להתאמן להתפלל ביותר כוונה מה שהוא היה מיוחד בענין זה שהיה מתפלל בפנימיות, וזהו ההתחייבות המוטל עליונו בזמנים כאלו.

והנה בספר משך חכמה בפרשתן מפרש הפסוק [שמות לא יד] ושמרתם את השבת כי קודש הוא לכם מחלליה מות יומת כי כל העושה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא וגו' פשטא דקרא נראה דאמר שלא יהיה לפלא הלא השבת גופיה נדחית מפני פיקוח נפש אהת מישאל והרי הוא קלה אף מפני ספק פיקוח נפשו של אדם וא"כ הא"ך יתכן דמי שעובר על השבת נהרג ונסקל. אכן באמת קדושת השבת נדחית מפני נפשו של ישראל כי אם אין ישראל ליכא שבת בעולם ומי יעידו על שביתת השם ממעשיו ועל קדמותו בעולם אכן אם הישראלי לא שמר את השבת הוא גרוע ונבזה אף מן הבהמה ונסקל וזה כפרתו כי גם אם אינו נסקל נפשו נכרתת מן הקשר האמין אשר קשורה כנסת ישראל בדי ובתורתו וז"ש ושמרתם את השבת כי קודש הוא לכם היינו שהוא נתונה לכם ואתם העיקר והוא הטפילה לכם ועושיין כל צרכיהם בחוליי שיש בו סכנה בשבת, כי אם אין ישראל מי המה המקדשים אותה ואע"פ מחלליה מות יומת, כי המחללה הוא נשפל ממעלתו וחלל ברית קודש שהיה בינו ובין ה' כי כל העושה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא וגו' א"כ הוא לאו בר קיימא ומיתתו טובה גדולה לו והבן.

ועכ"פ יש בענין קיום המצות שעיי"ז הוא מקושר להש"ת בקשר אמין. וידוע מש"כ החרדים שכל אחד יקח לו מצוה אחת שיהי יקיים בכל אופן שהוא כי המצוות בכלליותם כאילו רב פארות ושרשים ואף שאי אפשר לאחוז היטב בכל היקף האילן אבל עכ"פ כשהוא נאחז בענף אחד בשלימות יש לו אחיזה מיוחדת בכל היקף האילן. ומבאר דהוה משארז"ל [קידושין לט:]; כל המקיים מצוה אחת מנחילין לו עוה"ב וזהו ג"כ משארז"ל [שבת קיט] תיתי לי שקיימתי וכו'.

והנה בנוגע לבחור בישיבה הרי בודאי שצריך להשתדל בקיום כל התורה כולה ובפרט בלימוד התורה בהתמדה אבל יתכן שיש בזה לפעמים התרשלות וחולשה ולכן צריך שיאחוז במצוה אחת והוא המצוה של יראת חטא שיהיה לפינוי תמיד שאיפה מוחלטת שרוצה להתירא מן החטא ולהתרחק ממנה. זה הבחינה של שמן משחת קודש יהיה זה לי בבחינת לי הקיימת לעולם מה שצריך להיות אצל בחור החרד לדבר ה' וזה ישרא אצלו לעולם ועד.

ובדאי שכדי להגיע לזה צריך להתחזק בלימוד התורה ועיי"ז יצליח גם בענין יראת שמים ויראת חטא. ואפ"ל בדרך רמז משארז"ל [ירושלמי ר"ה ג. ה.]. דברי תורה עניים במקום היה ועשירים במקום אחר דע"י שעוסקים בתורה הרי הוא נעשה עשיר להצליח במקום אחר והיינו בענין יראת שמים. ויסוד

גדול בכל זה הוא להזהר ולהשמר מדיבורים אסורים של ליצנות ולשה"ר אשר בעוה"ר הענין מוזנח מאד ואם בשאר איסורים כשמעוררים אותו הרי הוא מתעורר להמנע מלעשותם ולדונמא במאכלות אסורות, הרי כשמעוררים אותו שמאכל זה הוא מפוקפק הרי הוא מניחו מידו אמנם בדיבורים אסורים וליצנות, הרי אף כשמעוררים אותו אינו משים אל לבבו ויתכן עוד שישביר בכמה הסברים שהדיבורים שמדבר עכשיו יש בזה מצוה ובעוה"ר דין גרמא להרבה נוקין שנאבד הרבה קדושה ומי יודע עד כמה שיכולים להתדרדר בעתיד עיי"ז, והש"ת יהיה בעזרונו בכל הענינים ויאיר עינינו במאור תורתו הקדושה.

בכל דור ודור יש את הנסיונות של אותו דור, בכל עת ובכל זמן זה משתנה, והאדם צריך להבין כי הנסיונות שהיו לו לפני כמה שנים, אינם הנסיונות שיש לו היום, כי לזה בכל עת צורה אחרת, אבל אנו צריכים להתחזק בכל זמן, ולמצוא את הדבר השייך לאותו דור, כי זה הוא כוחו של החכם, שרואה את מה שצריך לראות, איזהו חכם הרואה את הנולד (אבות פ"ד מ"א), היינו הדבר המתחדש ונולד בכל עת.

מצינו בפרשת השבוע אצל שמן המשחה על בשר אדם לא ייסך ובמתכנתו לא תעשו כמוהו, קודש הוא קודש יהיה לכם.

והנראה המונח בזה, שהאדם יכול לחשוב שאם התורה מצוה לעשות כן, כנראה שזה בודאי דבר טוב ונעים ומריח, ואם כן אשתמש בזה לצורך עצמי לחולין, על זה קאמר לא כן, אל תחשוב שהוא כך, אלא אי אפשר לסוך את זה על בשר אדם, ובמתכנתו לא תעשו כמוהו, היינו שגם אם תערב הכל ותעשה בדיוק כמו בבית המקדש, דע לך שיהי לא יהיה אותו הדבר, ומדוע כי קודש הוא קודש יהיה לכם, זהו דבר קדוש, אבל אדם פשוט אינו יכול לעשות זאת לעצמו, הרי שמן המשחה הוא קודש, ומה שהוא רוצה לעשות בזה הוא חולין, וחולין וקודש הם שני מינים, אע"פ כשמסתכלים עליהם מבחוץ הם נראים אותו דבר, שהרי בהמת חולין ובהמת קדשים, אי אפשר לראות מבחוץ איזה הבדל ביניהם, ומכל מקום זהו קדשים שיהי למזבח, והמועל בו חייב כריתות, ואילו הבהמה האחרת היא חולין, אמנם היא צריכה שחיטה, ויש בה את הלאוין ששייך בחולין, אבל חוץ מזה אין לה שום ערך וקדושה, אבל מבחוץ הם נראים אותו דבר.

וזהו מה שאומרת לנו התורה"ק כאן, דעו לכם ששמן המשחה, זה הוא דבר קדוש ביותר, הוא נעלה מאד מדברים גשמיים, הוא מיועד למשוח בו כהנים לעבודה, ולכן צריך לחזק את ההרגש הקודש כלפי זה, לכן תדעו על בשר אדם לא ייסך, אל תנסו להשתמש בזה כשביל אדם סתם, שלא תחשבו שזה דבר רגיל שאפשר להשים על כל אדם, ומתכנתו לא תעשו כמוהו, אם תעשה אותו דבר עצמו אבל שלא בקדושה, תדעו שלא תעשו כמוהו, שזה לא יהיה אותו דבר, והטעם לזה כי קודש הוא, תדעו שאתם צריכים להחזיק את זה לקודש, וממילא זה דבר שונה לגמרי, אין לזה שייכות לדברים גשמיים, ודבר גשמי אינו יכול להיות דומה לזה, המבט של התורה על כל דבר, אינו דומה למבט הגשמי, ויכול להיות שני דברים שראים בעינים גשמיים כאילו הם דומים זה לזה, אבל במבט של התורה הם שני דברים שונים לגמרי, אפשר לראות שני בני אדם בעולם, שניהם נראים לכאורה אותו הדבר, לכל אחד יש רמ"ח איברים וכו', אבל אחד מהם אינו בגדר אדם חי, רשעים בחייהם קרויים מתים, אפילו הוא עוד חי בעולם הוא נקרא מת, הגם שלכאורה הרי הוא מסתובב בעולם ועושה פעולות כמו כל אדם אחר אבל בכל זאת התורה קוראת לו מת, כי יש איזה דבר פנימי שנקרא חיים, והוא דבר רוחני, וזה אין לו לאדם הזה, ולכן הוא נקרא מת.

והמשך חכמה בפרשתן מבאר מש"כ (שמות לא יד) ושמרתם את השבת כי קודש הוא לכם, מחלליה מות יומת, כי כל העושה בו מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה, ולכאורה צ"ב מה הוא נתינת הטעם שמחלליה מות יומת כיון שכל העושה בו מלאכה וגו', לכאורה איזה שייכות יש ביניהם, ופירש הנהגה לכאורה יש להקשות קושיא עצומה, מה עדיף טפי, חיי איש ישראל או שמירת שבת, לכאורה חיייו של יהודי חשובים יותר מהשבת, שהרי פיקוח נפש דוחה שבת, כדי להציל חיי אדם מישאל מותר לחלל שבת, הרי שהתורה"ק מדרחה את השבת עבור חיי יהודי, כי חיי יהודי אפילו חיי שעה חשובים יותר, שאף אם יודעים שהאדם לא יוכל להיות רק לשעה מסויימת, מכל מקום כיון שבשעה אחת יכול האדם לתקן את כל חייו, לעשות חשבון הנפש על מה שעשה, ולתקן למפרע הכל איך שהיה, לכן מותר לחלל עליו את השבת.

ואם כן יש להקשות, מדוע מחלליה מות יומת, שמי שמחלל שבת הורגים אותו ולוקחים את חייו, הרי חייו של יהודי הם יותר משמירת שבת, ואיך נדחו כאן חייו יהודי מפני שמירת השבת, רק התירוץ הוא דבאמת קדושת השבת נדחית מפני נפשו של ישראל, כי אם אין ישראל ליכא שבת בעולם, ומי יעידו על שבירת השם ממעשיו ועל קדמותו בעולם, אכן אם הישראל לא שמר את השבת, הוא גרוע ונבזה אף מן הבהמה ונסקל וזה כפרתו, כי גם אם אינו נסקל נפשו נכרתת מן הקשר האמין אשר קשורה כנסת ישראל בה' ובתורתו, ומיתתו טובה גדולה לו כמאמרו ז"ל (סנהדרין מג): כל המומתין מתודין מיתתי תהיה כפרה לכל העון הזה, וזה שאמר ושמרתם את השבת כי קודש הוא לכם, והיינו שהוא מסורה לכם בידכם ואתה העיקר והוא הטפילה וכמו שדרש רבי יונתן בן יוסף (יומא פה): ועושי כל צרכיהם בחולה שיש בו סכנה, כי אם אין ישראל מי המה המקדישין אותה, ואעפ"כ מחלליה מות יומת, כי המחללה נפל ממעלתו וחלל ברית קודש שהיה בינו ובין השם, כי כל העושה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מתוך עמיה, אם כן הוא לאו בר קיימא, ואע"פ שנראה שהוא חי מבחוץ, אבל זה אינו חיים על פי תורה, ומיתתו טובה גדולה הוא לו, כי רק חיי ישראל שעודנו חי חשובים יותר מן השבת, עכ"ל, ההבדל הגדול בין הקודש ובין החול, הוא הברל עצום בפנימיות הדבר שאינו ניכר לעין, הוא דבר שצריך חיזוק גדול בזמנינו, הוא דבר שצריך במיוחד לפקוח על זה, כי לדעת אחד היסודות החשובות ביותר בהחילוק בין יהודי שעובד ה' באמת ובאמונה, לבין מי שהכל אצלו מן השפה ולחוץ, כמצות אנשים מלומדה, או אפילו גם פחות מזה, אחד הדברים העיקריים המשפיעים על זה הוא, היחס של האדם לקודש וחול, ההבדל שהוא מבדיל בין הקודש ובין החול, בין הטמא ובין הטהור.

ישנן שני סוגים של חילול שבת, האחד הוא חילול שבת בעל פה, והשני הוא חילול שבת בעל מעשה. חילול שבת בעל פה הוא חילול שבת על ידי דיבור, וזהו חילול שבת בעל פה, וחילול שבת בעל מעשה הוא חילול שבת על ידי מעשה, וזהו חילול שבת בעל מעשה. חילול שבת בעל פה הוא חילול שבת על ידי דיבור, וזהו חילול שבת בעל פה, וחילול שבת בעל מעשה הוא חילול שבת על ידי מעשה, וזהו חילול שבת בעל מעשה. חילול שבת בעל פה הוא חילול שבת על ידי דיבור, וזהו חילול שבת בעל פה, וחילול שבת בעל מעשה הוא חילול שבת על ידי מעשה, וזהו חילול שבת בעל מעשה.

ליומא דהילולא קדישא כ"א אדר

הרה"ק רבי אלימלך בן רבי אליעזר ליפמאן זצ"ל
בעל המחבר ספר הק' 'נעוים אלימלך'
נפטר תקמ"ז - יומא דהילולא הל' ג' ויסקהל-פקודי' הבעל"ט

(א). כשמעיינים בצעטיל קטן של הרה"ק ר"ר אלימלך מליזענסק זי"ע, ובתפלה קודם התפלה שלו, הרי רואים שם אדם אחר, שונה לגמרי ממה שאנו מכירים, אדם שהתיגע להקב"ה, אנשים שהיו מוכנים למסור את כל רכושם כדי להנצל מנגדו קל של עבירה, אנשים שמסרו את גופם ואת נפשם לכל מצוה. (דברי יונה דף קל"ח)

(ב). אמרו חז"ל (שבת קה). עה"כ (שמות כ ב) אנכי ה' אלקיך, אנכי נטריקון אנא נפשי כתבית יהבית. הקב"ה אומר שנתתי את נפשי בתוך התורה, יש אימרא נאה שראיתי משני צדיקים ששניהם כיוונו לדבר אחד, הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע וכן הגה"צ ר' שמשון רפאל הירש זצ"ל לפרש הכתוב (שמות לא יז) וביום השביעי שבת וינפש. שבששת ימי בראשית ברא הקב"ה את הגוף והחומר של העולם, וביום השביעי כששבת, ברא הקב"ה הנפש של העולם, כל זהו וינפש, שעשה את הנפש, כמו שאצל אדם יש גוף ונפש כן אצל העולם, כל העולם הגשמי, הכל הוא הגוף והמלבוש של הנפש הפנימית שהוא הקב"ה, הוא נפש העולם. (דברי יונה ח"ב דף קנ"ג)

(ג). וידוע שהרה"ק רבי ר' אלימלך זי"ע לא הי' מחכך את הגוף כלל, ואמר שהגוף לא עשה לי שום טובה שאצטרך לחככו. (דברי יונה ח"א דף רי"ז)

(ד). מספרים עובדא משני האחים הקדושים, הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע והרבי ר' זושא מהאניפאלי זי"ע, שקבלו על עצמם לנדוד בגלות ולהתיימר כדי לכפר על עונות ישראל. פעם נזדמנו לבית מלון אחד בעיצומו של חורף, ושכנו לנוח אצל התנור כדי להתחמם מהקור ששרר. ביתנים הגיעה לבית המלון קבוצה של ערלים, והתחילו לשנות לגימה אחר לגימה עד שהשתכרו. כטוב לבם ביין הבחינו ביהודי הישן אצל התנור, נגשו אליו והעירוהו משינתו והקימו אותו לרקוד אתם. היה זה הר"ר זושא שבלית ברירה התחיל לרקוד אתם כעשר דקות. המשיכו הערלים לשנות ולהשתכר ושוב שנית לקחו אותו לרקידה וכעבור איזה רגעים הניחוהו לנפשו.

כאשר חזר הר"ר זושא להתישב אצל התנור, אמר לאחיו, מילך אחי! וכי כך הוא מדת היושר, שמדי פעם בפעם יקחו אותי לרקוד, אולי נחליף מקומותינו, אתה תבא בצד זה ותנחם במקומי, ואני אשכב במקומך, וכשיבואו שוב הערלים לרקוד יקחו אותך במקומי, ויעשו האחים כן כאשר אמרו, והר"ר אלימלך שכב על מקומו של הר"ר זושא, כאשר גברה שבתם של הערלים, התחילו שוב בעבודת הרקידה, נענה אחד מהם ואמר, ננה שם בצד השני של התנור שוכב עוד יהודי, הבה נרקוד הפעם אתה, ולא נקח מדי פעם בפעם אותה היהודי הראשון. נגשו הערלים לר"ר זושא שהחליף מקומו ויקחו אותו לרקוד (בחשכם שהוא יהודי שני). כשגמר לרקוד והתיישב על מקומו, אמר לו הר"ר אלימלך, זושא אחי! אין חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד ה', אם השי"ת מצוה לרקוד, מוכרחים לרקוד. (דברי יונה ח"א דף שמ"ט)

זכותו הגדול והקדוש יגן עלינו ועל כל ישראל אמן סלה

יו"ל ע"י מערכת אוצר יונה - 659-6062 (845)
צו באקומען דעם גליון וועכנטליך שיקט א אי-מעיל צו
YIDEL425@gmail.com

שמעתי פעם ממרן מסאטמאר זי"ע שאמר מי הוא כלל ישראל, הרי זה יהודי אחד כאן יהודי אחד שם, כל היהודים היחידים המסתובבים בעולם, יהודים כמוני וכמוך, זה ביחד כלל ישראל, ולכן צריך להרגיש אחריות גדולה ונוראה, שהוא אינו סתם עוד יהודי אחד מבין אלפי יהודים, אלא הוא הכלל ישראל עצמו, שהרי כלל ישראל זה יהודים יחידים רבים ביחד, וכל יהודי יחיד צריך להרגיש זאת, שהוא קובע איך יהיה כלל ישראל, הייתי לאחרונה אצל יהודי אחד לטובת הישיבה, והוא כבר מן הסתם לא רחוק מבן ע, והיה סוחר גדול כל ימיו, והוא אינו הולך עם שטריימעל, אבל הוא יהודי חסיד אמיתי עם זקן ופאות, הוא קם כל בוקר באשמורת בשעה שלש אולי כבר מ' או ג' שנה, וכבר גמר יותר מפעם אחד את כל הש"ס, ולא סתם הוא לומד ש"ס, הוא לומד טוב בהבנה ועושה חזרה שיוכור היטב, ומלבד זה הוא עושה הרבה מעשי צדקה וחסד, היהודי הזה אפשר להסתכל עליו בצורה שטחית, הרי אין לו שטריימעל, הוא אינו מהיהודים שלנו, אבל את פותחים את העיניים רואים יהודי אמיתי עובד ה', נותן ים של צדקה בכל אתר, לומד תורה ומכבד לומדי תורה, ויש לו את המעלות והמדות שמנו חכמים, הוא אמנם קצת שונה מאתנו, אבל אי אפשר להסתכל בעינים סכליות על כל דבר, צריך להבין את המהות והפנימיות של הדבר, זהו אחד הדברים שבהם צריך להבדיל בין הקודש ובין החול, בין הטמא ובי הטהור, לא להסתכל על הדבר איך הוא נראה באופן חיצוני, אלא להביט אל תוך הדבר פנימה, וכך אפשר לדון את הדבר לפי הערך האמיתי שלו, ולא לפי המראה החיצוני בלבד.

הגה"צ רבי מיכאל בער זצ"ל דיבר פעם בענין החורבן האחרון ואמר, הרי מציענו בתורה שאחרי כל חורבן שהגיע על כלל ישראל, בדקו גדולי ישראל על מה זה הגיע, אם זה היה בזמן הנביאים על מה אבדה הארץ (נדרים פא), מדוע הלך לאיבוד הארץ, וכן בכל דור ודור, הרי אדם פשוט היה בודאי חושב שהארץ נאבדה בשביל חילול שבת, או בשביל חסרון בצניעות שהלכו עם שערות ביי האר וכדומה, על זה בא החורבן, אבל חכמינו ז"ל (יומא ט): אמרו שזה בא בשביל שנאת חנם, זה הגיע בשום שלא היו לבני ישראל המידות שהאדם צריך כדי שיהיה ראוי וחשוב ללמוד תורה, וכמו שאמרו (נדרים שם) שהחורבן בא על עזבם את תורת.

כמו כן אמר הגה"צ רבי מיכאל בער זצ"ל אני חושב, שהחורבן הנוראה רח"ל שעברה על בני ישראל בדור האחרון, לא היה בגלל חילול שבת או חסרון בצניעות, אלא זה בא משום שהיו כאלו, שבשעת כשהלכו לטבול במקוה בבוקר לפני התפלה כדי לטהר את עצמו לעבודת הבורא, חשבו איך הוא יכול לקבול את היהודי השני, וזה מה שאני חושב שעל זה הגיע החורבן הנורא רח"ל, אלא החילוק בין מה שאני חושב לבין מה שאחרים אומרים, כי על מה שהם אומרים אין ראיה מן התורה, אבל על מה שאני אמרתי יש ראיה, שהרי חז"ל אמרו במפורש שבשביל עון שנאת חנם היה החורבן בית המקדש, הרי שכבר יש מקור על דבר זה, כדי להתחזק בדברים האלה צריך לחזור לכלל האמור, צריך לחיות עם התבוננות, להחזיק את העיניים פקוחות, ולראות ולהבדיל בין הקודש ובין החול, בכל דבר בחיים צריך התבוננות, אי אפשר להסתובב בעולם ולא לראות כלום, ודבר זה הוא מכת מדינה בזמנינו.